

เอกสารเพิ่มเติม

พระราชกำหนด

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

พ.ศ. ๒๕๖๔

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ

พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

ให้ไว้ ณ วันที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๔

เป็นปีที่ ๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

พระราชกำหนดนี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล
ซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบกับมาตรา ๓๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้
โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชกำหนดนี้
เพื่อป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่เรียกดอกเบี้ยจากลูกหนี้ในอัตราหรือวิธีการที่ก่อให้เกิดภาระแก่ลูกหนี้สูงเกินสมควร
ซึ่งการตราพระราชกำหนดนี้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๗๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกำหนดขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกำหนดนี้เรียกว่า “พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๖๔”

มาตรา ๒ พระราชกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๗ ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันและมีได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันชัดแจ้ง ให้ใช้อัตราร้อยละสามต่อปี

อัตราตามวรรคหนึ่งอาจปรับเปลี่ยนให้ลดลงหรือเพิ่มขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยปกติให้กระทรวงการคลังพิจารณาทบทวนทุกสามปี ให้ใกล้เคียงกับอัตราเฉลี่ยระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๒๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๒๔ หนี้เงินนั้น ให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดในอัตราที่กำหนดตามมาตรา ๗ บวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละสองต่อปี ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น

ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด

การพิสูจน์ค่าเสียหายอย่างอื่นนอกจากนั้น ให้พิสูจน์ได้”

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๒๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“มาตรา ๒๒๔/๑ ถ้าลูกหนี้มีหน้าที่ผ่อนชำระหนี้เงินเป็นงวด และลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ในงวดใด เจ้าหนี้อาจเรียกดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดได้เฉพาะจากต้นเงินของงวดที่ลูกหนี้ผิดนัดนั้น ข้อตกลงใดขัดกับความในวรรคหนึ่ง ข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะ”

มาตรา ๖ บทบัญญัติตามมาตรา ๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดนี้ ให้ใช้แก่การคิดดอกเบี้ยที่ถึงกำหนดเวลาชำระตั้งแต่วันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงการคิดดอกเบี้ยในระหว่างช่วงเวลาก่อนที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ

มาตรา ๗ บทบัญญัติตามมาตรา ๒๒๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดนี้ ให้ใช้แก่การคิดดอกเบี้ยผิดนัดที่ถึงกำหนดเวลาชำระตั้งแต่วันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงการคิดดอกเบี้ยผิดนัดในระหว่างช่วงเวลาก่อนที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ

มาตรา ๘ บทบัญญัติตามมาตรา ๒๒๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเพิ่มโดยพระราชกำหนดนี้ ให้ใช้แก่การคิดดอกเบี้ยผิดนัดในงวดที่ถึงกำหนดเวลาชำระตั้งแต่วันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ

มาตรา ๙ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชกำหนดนี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกำหนดฉบับนี้ คือ โดยที่อัตราดอกเบี้ยที่มีได้กำหนดโดยนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันขัดแย้งและอัตราดอกเบี้ยผิคนัดที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี ได้ใช้บังคับมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานโดยมิได้มีการแก้ไขปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และสภาพเศรษฐกิจ ทำให้ลูกหนี้ได้รับความเดือดร้อนจากภาระดอกเบี้ยเกินสมควร สมควรปรับปรุงอัตราดอกเบี้ยและกำหนดวิธีการในการปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยดังกล่าวให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และสภาพเศรษฐกิจ พร้อมทั้งกำหนดวิธีการคำนวณดอกเบี้ยผิคนัดชำระหนี้ให้เหมาะสม ประกอบกับการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ได้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างกว้างขวาง ทำให้ประชาชนจำนวนมากมีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น อัตราดอกเบี้ยตามที่กำหนดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันจึงเป็นภาระอย่างมากต่อลูกหนี้ซึ่งเป็นผู้ประกอบวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรวมทั้งประชาชนทั่วไป และก่อให้เกิดความเสี่ยงสูงที่จะทำให้ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ สมควรที่รัฐจะต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อเป็นการช่วยเหลือประชาชนจากสถานการณ์ดังกล่าวโดยเร่งด่วน จึงเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจหวั่นไหวได้เพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกำหนดนี้

ด่วนที่สุด

ที่ ศย ๐๑๖/ว ๕๑๑

สำนักงานศาลยุติธรรม
ถนนรัชดาภิเษก เขตจตุจักร
กทม. ๑๐๙๐๐

๒๐ เมษายน ๒๕๖๔

เรื่อง ข้อพิจารณาเกี่ยวกับพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๖๔
เรียน หัวหน้าหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๖๔
๒. ข้อพิจารณาพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๖๔
ด้วยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๖๔
ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๓๘ ตอนที่ ๒๖ ก วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๔ โดยให้มีผล
ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป นั้น

สำนักงานศาลยุติธรรมขอเรียนว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๖๔ มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

๑. แก้ไขเพิ่มเติมอัตราดอกเบี้ยที่มีได้กำหนดโดยนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันขัดแย้ง
โดยปรับจากอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี เป็นอัตราร้อยละสามต่อปี ทั้งนี้ อาจปรับเปลี่ยนให้ลดลงหรือ
เพิ่มขึ้นได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

๒. แก้ไขเพิ่มเติมอัตราดอกเบี้ยผิดนัด โดยปรับจาก “อัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี”
เป็น “อัตราที่กำหนดตามมาตรา ๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บวกด้วยอัตราร้อยละสองต่อปี”
(เท่ากับร้อยละห้าต่อปี)

๓. กำหนดฐานการคำนวณดอกเบี้ยผิดนัดชำระหนี้ในหนี้ที่เจ้าหนี้กำหนดให้ลูกหนี้
ผ่อนชำระเป็นงวด โดยกำหนดให้เมื่อลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ในงวดใด เจ้าหนี้อาจคำนวณจำนวน
ดอกเบี้ยผิดนัดได้เฉพาะจากต้นเงินของงวดที่ลูกหนี้ผิดนัดแล้วเท่านั้น

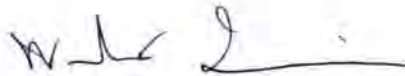
๔. กำหนดบทเฉพาะกาลให้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดนี้ ใช้แก่การคิดดอกเบี้ยที่ถึงกำหนดเวลาชำระตั้งแต่วันที่
พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงการคิดดอกเบี้ยในระหว่างช่วงเวลาก่อนที่
พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับแต่จะมีผลให้ข้อตกลงที่กำหนดให้เจ้าหนี้คำนวณดอกเบี้ยจากต้นเงินที่ค้างชำระ
ทั้งหมดตกเป็นโมฆะทันทีที่พระราชกำหนดนี้มีผลใช้บังคับ

ดังนั้น ...

ดังนั้น เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการของกฎหมายดังกล่าว และเพื่อให้ศาลต่าง ๆ ปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน สำนักงานศาลยุติธรรม จึงขอแจ้งข้อพิจารณาเกี่ยวกับพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๖๔ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอให้โปรดแจ้งให้ผู้พิพากษาและบุคลากรในหน่วยงานทราบในโอกาสแรกด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายพงษ์เดช วานิชกิตติกูล)
เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม

สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม
ส่วนพัฒนากฎหมาย
โทร.๐ ๒๕๑๒ ๘๔๗๑
โทรสาร ๐๒๕๑๒ ๘๓๗๓

สิ่งที่ส่งมาด้วย

พระราชกำหนด
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
พ.ศ. ๒๕๖๔

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ
พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

ให้ไว้ ณ วันที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๔
เป็นปีที่ ๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

พระราชกำหนดนี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล
ซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบกับมาตรา ๓๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้
โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชกำหนดนี้
เพื่อป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่เรียกดอกเบี้ยจากลูกหนี้ในอัตราหรือวิธีการที่ก่อให้เกิดภาระแก่ลูกหนี้สูงเกินสมควร
ซึ่งการตราพระราชกำหนดนี้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๗๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกำหนดขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกำหนดนี้เรียกว่า “พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๖๔”

มาตรา ๒ พระราชกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๗ ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันและมีได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันขัดแย้ง ให้ใช้อัตราร้อยละสามต่อปี

อัตราตามวรรคหนึ่งอาจปรับเปลี่ยนให้ลดลงหรือเพิ่มขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยปกติให้กระทรวงการคลังพิจารณาทบทวนทุกสามปี ให้ใกล้เคียงกับอัตราเฉลี่ยระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๒๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๒๔ หนี้เงินนั้น ให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดในอัตราที่กำหนดตามมาตรา ๗ บวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละสองต่อปี ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น

ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด

การพิสูจน์ค่าเสียหายอย่างอื่นนอกจากนั้น ให้พิสูจน์ได้”

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๒๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“มาตรา ๒๒๔/๑ ถ้าลูกหนี้มีหน้าที่ผ่อนชำระหนี้เงินเป็นงวด และลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ในงวดใด เจ้าหนี้อาจเรียกดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดได้เฉพาะจากต้นเงินของงวดที่ลูกหนี้ผิดนัดนั้น ข้อตกลงใดขัดกับความในวรรคหนึ่ง ข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะ”

มาตรา ๖ บทบัญญัติตามมาตรา ๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดนี้ ให้ใช้แก่การคิดดอกเบี้ยที่ถึงกำหนดเวลาชำระตั้งแต่วันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงการคิดดอกเบี้ยในระหว่างช่วงเวลาก่อนที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ

มาตรา ๗ บทบัญญัติตามมาตรา ๒๒๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดนี้ ให้ใช้แก่การคิดดอกเบี้ยผิดนัดที่ถึงกำหนดเวลาชำระตั้งแต่วันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงการคิดดอกเบี้ยผิดนัดในระหว่างช่วงเวลาก่อนที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ

มาตรา ๘ บทบัญญัติตามมาตรา ๒๒๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเพิ่มโดยพระราชกำหนดนี้ ให้ใช้แก่การคิดดอกเบี้ยผิดนัดในงวดที่ถึงกำหนดเวลาชำระตั้งแต่วันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ

มาตรา ๙ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชกำหนดนี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกำหนดฉบับนี้ คือ โดยที่อัตราดอกเบี้ยที่มีได้กำหนดโดยนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันขัดแย้งและอัตราดอกเบี้ยผิวนัดที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี ได้ใช้บังคับมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานโดยมิได้มีการแก้ไขปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และสภาพเศรษฐกิจ ทำให้ลูกหนี้ได้รับความเดือดร้อนจากภาระดอกเบี้ยเกินสมควร สมควรปรับปรุงอัตราดอกเบี้ยและกำหนดวิธีการในการปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยดังกล่าวให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และสภาพเศรษฐกิจ พร้อมทั้งกำหนดวิธีการคำนวณดอกเบี้ยผิวนัดชำระหนี้ให้เหมาะสม ประกอบกับการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ได้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างกว้างขวาง ทำให้ประชาชนจำนวนมากมีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น อัตราดอกเบี้ยตามที่กำหนดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันจึงเป็นภาระอย่างมากต่อลูกหนี้ซึ่งเป็นผู้ประกอบวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรวมทั้งประชาชนทั่วไปและก่อให้เกิดความเสี่ยงสูงที่จะทำให้ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ สมควรที่รัฐจะต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อเป็นการช่วยเหลือประชาชนจากสถานการณ์ดังกล่าวโดยเร่งด่วน จึงเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้เพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกำหนดนี้

ข้อพิจารณา

พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๖๔

โดยที่อัตราดอกเบี้ยและอัตราดอกเบี้ยผิดนัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ใช้บังคับมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน และเป็นอัตราดอกเบี้ยคงที่ โดยมีได้มีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และสภาพเศรษฐกิจเมื่ออัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์มีการปรับขึ้นหรือลง รวมถึงการคำนวณดอกเบี้ยผิดนัดกรณีหนี้เงินที่ผ่อนชำระเป็นงวด ข้อตกลงที่ให้เจ้าหนี้สามารถเรียกให้ลูกหนี้ชำระดอกเบี้ยผิดนัดจากต้นเงินของงวดที่ลูกหนี้ยังไม่ผิดนัด ไม่มีความเหมาะสม ทำให้ลูกหนี้ได้รับความเดือดร้อนจากภาระดอกเบี้ยเกินสมควร จึงมีแนวคิดในการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในกรณีดังกล่าวโดยการออกเป็นพระราชบัญญัติ แต่เนื่องจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างกว้างขวาง เป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้เพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงได้มีการออกเป็นพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๖๔ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๔ และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป พระราชกำหนดนี้จึงมีผลใช้บังคับวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๔

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๗ ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันและมีได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันขัดแย้ง ให้ใช้อัตราร้อยละสามต่อปี

อัตราตามวรรคหนึ่งอาจปรับเปลี่ยนให้ลดลงหรือเพิ่มขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยปกติให้กระทรวงการคลังพิจารณา ทบทวนทุกสามปีให้ใกล้เคียงกับอัตราเฉลี่ยระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์”

๑. มาตรา ๗ ที่แก้ไขใหม่นี้เป็นการปรับปรุงอัตราดอกเบี้ยกรณีที่มีได้กำหนดอัตราไว้โดยนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันขัดแย้ง จากเดิมร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี เป็นร้อยละสามต่อปี นอกจากนี้ยังได้เปลี่ยนหลักการเดิมที่เป็นอัตราดอกเบี้ยคงที่เป็นอัตราดอกเบี้ยลอยตัว โดยกำหนดวิธีการการปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และสภาพเศรษฐกิจไว้ในวรรคสอง

ดังนั้น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ตัดสินตามกฎหมายเดิมเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยที่มีได้กำหนดอัตราไว้โดยนิติกรรม จึงยังสามารถนำมาเทียบเคียงได้ เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๗๓/๒๕๑๘ การกู้ยืมเงินซึ่งหนังสือกู้มีข้อความว่า “ผู้กู้ยอมให้ดอกเบี้ยต่อเดือน” ผู้ให้กู้มีสิทธิได้รับดอกเบี้ยร้อยละ ๗.๕ ต่อปี ตั้งแต่วันกู้ ไม่ใช่ตั้งแต่วันผินัด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๘๘/๒๕๒๓ ตามสัญญากู้ไม่ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ เพียงแต่กำหนดไว้ว่าผู้กู้ยอมให้ดอกเบี้ยผู้ให้กู้ทุกเดือน โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยชำระดอกเบี้ยแก่โจทก์ ร้อยละ ๑๕ ต่อปี ศาลพิพากษาให้จำเลยชำระดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีได้ ไม่เป็นการพิพากษาเกินคำขอ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๗๐๘/๒๕๒๘ สัญญากู้ระบุเรื่องดอกเบี้ยไว้ว่า “ยอมให้ดอกเบี้ยตามกฎหมายอย่างสูง” เป็นข้อความที่มีได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยโดยชัดแจ้งแน่นอนว่าเป็นอัตราสูงเท่าไร ต้องตีความไปในทางที่เป็นคุณแก่ผู้กู้ ผู้ให้กู้มีสิทธิเรียกดอกเบี้ยได้ร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๔๘๒/๒๕๔๙ ตามหนังสือสัญญากู้ยืมเงินระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ ๑ ที่ระบุว่า ผู้กู้ยอมให้ดอกเบี้ยตามจำนวนเงินที่กู้แก่ผู้ให้กู้ในอัตราตามที่ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด สาขาน่าน กำหนดให้ในวงเงินเบิกเกินบัญชี เป็นเพียงตกลงกันว่าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กัน แต่ไม่ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยชัดแจ้งในสัญญา เพราะอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด สาขาน่าน กำหนดให้ในวงเงินเบิกเกินบัญชีไม่แน่นอนยอมขึ้นลงได้ตามประกาศธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด จึงต้องใช้อัตราดอกเบี้ยร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗ ข้อตกลงดังกล่าวจึงมิใช่กำหนดให้คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๑๘ ต่อปี ที่จะตกเป็นโมฆะไปทั้งหมด และโจทก์ยังมีสิทธิคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี นับตั้งแต่วันที่จำเลยผินัดตามมาตรา ๒๒๔ วรรคหนึ่ง ได้อีก

ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว สัญญาที่มีข้อความเช่นว่านั้น ถือว่ามีการตกลงเรื่องดอกเบี้ย แต่ไม่ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ ผู้ให้กู้มีสิทธิได้รับดอกเบี้ย ซึ่งหากเป็นตามกฎหมายใหม่ ผู้ให้กู้จะได้รับดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๓ ต่อปี นับแต่วันกู้

๒. เหตุผลของการแก้ไขเนื่องมาจากอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้เดิมใช้บังคับมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์และสภาพเศรษฐกิจ และกฎหมายเดิมกำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ในลักษณะคงที่ ซึ่งการแก้ไขอัตราดอกเบี้ยต้องออกเป็นพระราชบัญญัติ การที่มาตรา ๗ ที่แก้ไขใหม่ กำหนดให้อัตราดอกเบี้ยดังกล่าวอาจปรับเปลี่ยนให้ลดลงหรือเพิ่มขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยให้กระทรวงการคลังเป็นผู้พิจารณา

ทบพวนอัตราดอกเบี้ยทุกสามปี ให้ใกล้เคียงกับอัตราเฉลี่ยระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ แสดงว่าอัตราดอกเบี้ยตามมาตรา ๗ ที่แก้ไขใหม่ เป็นอัตราดอกเบี้ยลอยตัว

๓. การกำหนดให้กระทรวงการคลังพิจารณาทบพวนอัตราดอกเบี้ยโดยปรับเปลี่ยนให้ลดลงหรือเพิ่มขึ้นได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ทำให้หากภายหลังมีพระราชกฤษฎีกาปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยแล้ว ถือว่าเป็นสิ่งที่ศาลรู้อเอง คู่ความไม่ต้องนำสืบ (เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๓๔/๒๕๔๕)

๔. ที่ผ่านมาศาลเคยพิพากษากำหนดความรับผิดของลูกหนี้โดยใช้หลักอัตราดอกเบี้ยลอยตัวที่สามารถปรับเปลี่ยนอัตราได้ในภายหลัง เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๘๙/๒๕๖๑, ๙๒๘/๒๕๖๐, ๔๔๖๖/๒๕๕๓, ๑๕๑๑๔/๒๕๕๑, ๓๐๙๗/๒๕๔๙ และ ๒๙๘๓/๒๕๔๙ ซึ่งอาจนำมาปรับใช้กับการกำหนดความรับผิดในส่วนดอกเบี้ยตามมาตรา ๗ ที่แก้ไขใหม่ ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยลอยตัวเช่นกันได้ เช่น ระบุว่า “...พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๓ ต่อปี หรืออัตราดอกเบี้ยใหม่ที่กระทรวงการคลังปรับเปลี่ยนโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗” ส่วนอัตราดอกเบี้ยที่ปรับเปลี่ยนภายหลังเป็นอัตราใด เป็นเรื่องที่จะว่ากล่าวในชั้นบังคับคดี

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๒๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๒๔ หนี้เงินนั้น ให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดในอัตราที่กำหนดตามมาตรา ๗ บวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละสองต่อปี ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น

ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด
การพิสูจน์ค่าเสียหายอย่างอื่นนอกจากนั้น ให้พิสูจน์ได้”

๑. มาตรา ๒๒๔ ที่แก้ไขใหม่ มีหลักการสำคัญในการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยผิดนัดตามที่กำหนดในวรรคหนึ่ง โดยกำหนดอัตราดอกเบี้ยผิดนัดจากอัตราดอกเบี้ยตามมาตรา ๗ บวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละ ๒ ต่อปี ดังนั้น อัตราดอกเบี้ยผิดนัดในปัจจุบันจึงเท่ากับอัตราร้อยละ ๕ ต่อปี แต่หากภายหลังมีการออกพระราชกฤษฎีกาปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยตามมาตรา ๗ ให้เพิ่มขึ้นหรือลดลง อัตราดอกเบี้ยผิดนัดตามมาตรา ๒๒๔ นี้ ก็ต้องปรับเปลี่ยนตามไปด้วย

๒. โดยที่อัตราดอกเบี้ยผิมนัดตามมาตรา ๒๒๔ ที่แก้ไขใหม่ มีฐานมาจากอัตราดอกเบี้ยตามมาตรา ๗ ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยลอยตัว อัตราดอกเบี้ยผิมนัดตามมาตรา ๒๒๔ ที่แก้ไขใหม่ จึงเป็นอัตราดอกเบี้ยลอยตัวเช่นกัน

๓. อย่างไรก็ตาม กฎหมายกำหนดว่า หากเจ้าหนี้อาจเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ลูกหนี้ก็ยังคงต้องชำระดอกเบี้ยไปตามนั้น อัตราดอกเบี้ยในกรณีนี้ เช่น

๓.๑ อัตราดอกเบี้ยที่กำหนดขึ้นตามความตกลงของคู่สัญญา อันมีพื้นฐานจากการทำนิติกรรมสัญญา ภายใต้หลัก “ความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนา” (Autonomy of Will) และหลัก “สัญญาต้องเป็นสัญญา” (Pacta sunt servanda) แต่ก็ต้องไม่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนด เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๕/๒๕๓๕ และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๓๙๖/๒๕๓๘

๓.๒ อัตราดอกเบี้ยผิมนัดที่มีกฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะ เช่น ตามมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งกำหนดให้นายจ้างเสียดอกเบี้ยให้แก่ลูกจ้างในระหว่างเวลาผิมนัดร้อยละสิบห้าต่อปี

๓.๓ อัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินอาจคิดได้จากผู้กู้ยืมตามกฎหมายเฉพาะ

๔. ในกรณีหนี้อันเกิดแต่มูลละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๐๖ บัญญัติว่า ลูกหนี้ได้ชื่อว่าผิมนัดมาแต่เวลาที่ทำละเมิด ซึ่งเจ้าหนี้ในมูลละเมิดอาจเรียกค่าเสียหายจากลูกหนี้ผู้ทำละเมิดได้ตามมาตรา ๔๒๐ ประกอบมาตรา ๔๓๘ ค่าเสียหายดังกล่าวถือเป็นหนี้เงินที่อาจคิดดอกเบี้ยได้ตามมาตรา ๒๒๔ ซึ่งกำหนดให้คิดในอัตราที่กำหนดตามมาตรา ๗ บวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละสองต่อปี จึงเท่ากับร้อยละห้าต่อปี

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๒๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“มาตรา ๒๒๔/๑ ถ้าลูกหนี้มีหน้าที่ผ่อนชำระหนี้เงินเป็นงวด และลูกหนี้ผิมนัดไม่ชำระหนี้ในงวดใด เจ้าหนี้อาจเรียกดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิมนัดได้เฉพาะจากต้นเงินของงวดที่ลูกหนี้ผิมนัดนั้น

ข้อตกลงใดขัดกับความในวรรคหนึ่ง ข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะ”

๑. มาตรา ๒๒๔/๑ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การคำนวณดอกเบี้ยผิมนัดชำระหนี้ในหนี้เงินที่ลูกหนี้มีหน้าที่ผ่อนชำระเป็นงวดมีความชัดเจนและเป็นธรรมต่อลูกหนี้ยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้เมื่อลูกหนี้ผิมนัดไม่ชำระหนี้ในงวดใด ให้คิดดอกเบี้ยผิมนัดได้เฉพาะจากต้นเงินของงวดที่ลูกหนี้ผิมนัดเท่านั้น

ไม่อาจเรียกดอกเบี้ยผิติดจากต้นเงินที่ยังคงค้างชำระทั้งหมดตามที่มีการกำหนดไว้ในสัญญาให้สิ้นชื่อ บางประเภทได้

๒. การคิดดอกเบี้ยผิติดชำระหนี้บนฐานของ "ต้นเงินที่ผิติดจริง" เท่านั้น ไม่รวม ส่วนของต้นเงินของงวดในอนาคตที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ ต่างจากวิธีการคำนวณดอกเบี้ยเดิม ที่หากผิติดชำระหนี้เพียงงวดเดียว อาจตกลงให้เจ้าหนี้คิดดอกเบี้ยผิติดในงวดนั้นจากฐานต้นเงิน คงค้างทั้งหมด ส่งผลให้จำนวนดอกเบี้ยผิติดสูงมาก การคำนวณดอกเบี้ยตามวิธีการในมาตรา ๒๒๔/๑ วรรคหนึ่ง ทำให้การคิดดอกเบี้ยผิติดในกรณีที่ลูกหนี้มีหน้าที่ผ่อนชำระหนี้เงินเป็นงวด สอดคล้องกับ ข้อเท็จจริงและเกิดความเป็นธรรมแก่ลูกหนี้มากขึ้น

๓. วิธีการคำนวณดอกเบี้ย ตามมาตรา ๒๒๔/๑ วรรคหนึ่ง ที่ให้คิดดอกเบี้ยผิติดได้เฉพาะ จากต้นเงินของงวดที่ลูกหนี้ผิติด เป็นวิธีการที่ใช้กับกรณีที่ลูกหนี้มีหน้าที่ผ่อนชำระหนี้เงินเป็นงวด ดังนั้น ถ้าไม่ใช่กรณีที่ลูกหนี้มีหน้าที่ผ่อนชำระเป็นงวด ย่อมไม่อยู่ภายใต้บังคับของบทบัญญัติดังกล่าว

๔. ความในวรรคสองที่ว่า "ข้อตกลงใดขัดกับความในวรรคหนึ่ง ข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะ" หมายถึง ข้อตกลงเกี่ยวกับวิธีการคำนวณดอกเบี้ยผิติดในกรณีที่ลูกหนี้มีหน้าที่ผ่อนชำระหนี้เงินเป็นงวด และผิติดไม่ชำระหนี้ในงวดใด โดยข้อตกลงที่ให้คำนวณดอกเบี้ยผิติดแตกต่างจากหลักเกณฑ์ตาม มาตรา ๒๒๔/๑ วรรคหนึ่ง เช่น ให้คิดดอกเบี้ยระหว่างเวลาที่ผิติดในงวดนั้นจากต้นเงินที่ค้างชำระ ทั้งหมด ไม่ใช่เฉพาะจากต้นเงินงวดที่ผิติดนั้น ข้อตกลงลักษณะดังกล่าวตกเป็นโมฆะ

๕. มาตรา ๒๒๔/๑ ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของเจ้าหนี้ที่จะร้องขอต่อศาลให้บังคับ ให้ลูกหนี้ชำระหนี้ที่ค้างชำระอยู่ทั้งสิ้นตามมาตรา ๒๐๔ ประกอบมาตรา ๒๑๓ แห่งประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น ข้อตกลงที่ว่าหากลูกหนี้ผิติดงวดใดงวดหนึ่ง เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกให้ชำระหนี้ ที่ค้างอยู่ทั้งหมด จึงไม่ขัดกับมาตรา ๒๒๔/๑ และไม่ถือเป็นกรณีที่ลูกหนี้มีหน้าที่ผ่อนชำระหนี้เงิน เป็นงวดอีก

๖. การทำสัญญาประนีประนอมยอมความในศาลหลังกฎหมายมีผลใช้บังคับมีข้อตกลงว่า หากผิติดงวดใดงวดหนึ่งถือว่าผิติดทั้งหมดและให้เจ้าหนี้มีสิทธิบังคับคดีได้ทันทีได้ตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๐๔ และมาตรา ๒๑๓ ไม่ขัดต่อมาตรา ๒๒๔/๑

มาตรา ๖ บทบัญญัติมาตรา ๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดนี้ ให้ใช้แก่การคิดดอกเบี้ยที่ถึงกำหนดเวลาชำระตั้งแต่วันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงการคิดดอกเบี้ยในระหว่างช่วงเวลาก่อนที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ

๑. โดยผลของบทเฉพาะกาลตามมาตรานี้ ทำให้อัตราดอกเบี้ยตามมาตรา ๗ ที่แก้ไขใหม่ ใช้แก่การคิดดอกเบี้ยที่ถึงกำหนดเวลาชำระตั้งแต่วันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงการคิดดอกเบี้ยในระหว่างช่วงเวลาก่อนที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ ดังนั้น ข้อตกลงที่ทำขึ้นก่อนกฎหมายมีผลใช้บังคับ (ก่อนวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๔) ถ้าเป็นกรณีตามมาตรา ๗ ยังคงคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี ได้เรื่อยมาจนถึงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๔ และตั้งแต่วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๔ เป็นต้นไป อัตราดอกเบี้ยจะปรับเป็นอัตราลอยตัว โดยลดลงเหลืออัตราร้อยละ ๓ ต่อปี หรืออัตราใหม่ตามที่อาจเปลี่ยนแปลงโดยพระราชกฤษฎีกา

๒. สำหรับคดีที่ยื่นฟ้องก่อนกฎหมายนี้ใช้บังคับและศาลมีคำพิพากษาไปแล้วตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับขณะนั้น ซึ่งกฎหมายที่แก้ไขใหม่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายสารบัญญัติจึงไม่กระทบถึงคำพิพากษาที่ถึงที่สุดไปแล้วก่อนที่กฎหมายใหม่มีผลใช้บังคับ อีกทั้งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่มีบทบัญญัติในลักษณะเช่นเดียวกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓ ที่หากกฎหมายที่ใช้ในภายหลังแตกต่างกัน ให้ใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณ และในกรณีที่คดีถึงที่สุดแล้ว ให้ศาลกำหนดโทษใหม่ตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง ดังนั้น ในคดีแพ่งจึงไม่ต้องมีการแก้ไขคำพิพากษาใหม่ โดยอัตราดอกเบี้ยและวิธีการคำนวณดอกเบี้ยตามที่ระบุในคำพิพากษาเป็นหนึ่งตามคำพิพากษาที่บังคับคดีได้ต่อไป

๓. อย่างไรก็ตาม สำหรับอัตราดอกเบี้ยที่เปลี่ยนแปลงไปหลังศาลมีคำพิพากษาแต่คดียังไม่ถึงที่สุด ลูกหนี้ตามคำพิพากษาอาจใช้สิทธิอุทธรณ์ ฎีกา เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยตามกฎหมายใหม่ หรือถ้ามีการโต้แย้งเกี่ยวกับการคิดอัตราดอกเบี้ยตามกฎหมายใหม่ ในการบังคับคดีก็เป็นเรื่องที่ต้องไปว่ากล่าวกันในชั้นบังคับคดีต่อไป

๔. คดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณา การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายนี้เป็นกรณีที่กฎหมายสารบัญญัติเปลี่ยนแปลงไปในระหว่างการพิจารณาคดี แต่เนื่องจากกฎหมายมีบทเฉพาะกาลบัญญัติไว้ชัดเจนว่าให้ใช้กฎหมายใหม่บังคับแก่การคิดดอกเบี้ยที่ถึงกำหนดเวลาชำระตั้งแต่วันที่กฎหมายใช้บังคับ การวินิจฉัยชี้ขาดสิทธิหน้าที่ของคู่ความเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวจึงต้องเป็นไปตามกฎหมายใหม่ ทั้งนี้การกำหนดดอกเบี้ยตามกฎหมายเป็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

ศาลยกขึ้นวินิจฉัยเองได้ (เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๒๘๕/๒๕๖๒, ๓๔๘๘/๒๕๕๗ และ ๒๔๘๗/๒๕๔๙)

๕. การฟ้องคดีหลังจากกฎหมายใหม่ใช้บังคับ ในการคำนวณทุนทรัพย์ตามฟ้อง ถ้าต้องมีการคิดดอกเบี้ยในช่วงคาบเกี่ยวตามกฎหมายเดิมและกฎหมายใหม่ โจทก์ต้องคำนวณดอกเบี้ย แยกเป็น ๒ ช่วง คือ ตามอัตราดอกเบี้ยตามกฎหมายเดิมและอัตราดอกเบี้ยตามกฎหมายใหม่

มาตรา ๗ บทบัญญัติมาตรา ๒๒๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดนี้ ให้ใช้แก่การคิดดอกเบี้ยผิดนัดที่ถึงกำหนดเวลาชำระตั้งแต่วันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงการคิดดอกเบี้ยผิดนัดในระหว่างช่วงเวลาก่อนที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ

๑. โดยผลของบทเฉพาะกาลตามมาตรานี้ ทำให้อัตราดอกเบี้ยตามมาตรา ๒๒๔ ที่แก้ไขใหม่ ใช้แก่การคิดดอกเบี้ยที่ถึงกำหนดเวลาชำระตั้งแต่วันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงการคิดดอกเบี้ยในระหว่างช่วงเวลาก่อนที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ ดังนั้น หากมีการผิดนัดก่อนกฎหมายมีผลใช้บังคับ (ก่อนวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๔) และเป็นกรณีตามมาตรา ๒๒๔ ยังคงคิดดอกเบี้ยคงที่ในอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี ได้เรื่อยมาจนถึงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๔ และตั้งแต่วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๔ เป็นต้นไป อัตราดอกเบี้ยจะปรับเป็นอัตราลอยตัว โดยลดลงเหลืออัตราร้อยละ ๕ ต่อปี (อัตราร้อยละ ๓ ต่อปี ตามมาตรา ๗ ที่แก้ไขใหม่ บวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละ ๒ ต่อปี) หรืออัตราใหม่ตามที่เปลี่ยนแปลงโดยพระราชกฤษฎีกา

๒. กรณีหนี้อันเกิดแต่มูลละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๐๖ บัญญัติว่า ลูกหนี้ได้ชื่อว่าผิดนัดมาแต่เวลาที่ทำละเมิด และเจ้าหนี้ในมูลละเมิดอาจเรียกค่าเสียหายจากลูกหนี้ผู้ทำละเมิดได้ตามมาตรา ๔๒๐ ประกอบมาตรา ๔๓๘ ซึ่งค่าเสียหายดังกล่าวถือเป็นหนี้เงินที่อาจคิดดอกเบี้ยได้ตามมาตรา ๒๒๔ ดังนั้น หากมีการกระทำอันเป็นละเมิด ก่อนวันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ เจ้าหนี้อาจคิดดอกเบี้ยผิดนัดในอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปีตามมาตรา ๒๒๔ เดิม และนับแต่วันที่กฎหมายใหม่มีผลใช้บังคับ การคิดดอกเบี้ยต้องคำนวณในอัตราตามมาตรา ๒๒๔ ที่แก้ไขใหม่ ทั้งนี้ เนื่องจากดอกเบี้ยเป็นดอกผลนิตินัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๘ ซึ่งดอกผลนิตินัยสามารถคำนวณและถือเอาได้เป็นรายวันหรือตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ แม้เหตุละเมิดเกิดก่อนพระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ แต่ในส่วนการคิดดอกเบี้ยก็ต้องคำนวณเป็นรายวัน จึงต้องใช้อัตราดอกเบี้ยตามกฎหมายใหม่ตั้งแต่วันที่พระราชกำหนดใช้บังคับ

๓. คดีเช่าซื้อ ซึ่งมีการเรียกให้จำเลยคืนรถหรือใช้ราคาแทน หากศาลกำหนดราคา รถใช้แทนให้แก่ผู้ให้เช่าซื้อ ผู้ให้เช่าซื้ออาจเรียกดอกเบี้ยในจำนวนเงินดังกล่าวได้ตั้งแต่วันอันเป็นฐาน ที่ตั้งแห่งการกระประมาณราคานั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๒๕ และ เมื่อไม่ปรากฏว่าเวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการกระประมาณราคาอันหมายถึงเวลาที่ไม่สามารถส่งมอบ รถที่เช่าซื้อเกิดขึ้นเมื่อใด ศาลจึงอาจกำหนดนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาได้ และเมื่อราคาารถใช้แทน เป็นหนี้เงิน ศาลจึงอาจกำหนดดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัดได้ตามมาตรา ๒๒๔ ทั้งนี้ ตามคำพิพากษา ศาลฎีกาที่ ๘๘๑๘/๒๕๖๓ (ประชุมใหญ่) ดังนั้น การกำหนดราคาารถใช้แทนให้ในกรณีดังกล่าว หลังกฎหมายใหม่มีผลใช้บังคับ อาจกำหนดดอกเบี้ยผิดนัดในอัตราใหม่ได้หรือการเรียกให้จำเลย ใช้ค่าขาดประโยชน์ตามสัญญาเช่าซื้อ ก็อาจนำอัตราดอกเบี้ยผิดนัดตามกฎหมายใหม่มาประกอบดุลพินิจในการกำหนดดอกเบี้ยให้แก่ผู้ให้เช่าซื้อได้ (เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๑๐๓/๒๕๔๕)

มาตรา ๘ บทบัญญัติตามมาตรา ๒๒๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเพิ่มโดยพระราชกำหนดนี้ ให้ใช้แก่การคิดดอกเบี้ยผิดนัดในงวดที่ตั้งกำหนดเวลาชำระตั้งแต่วันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ

๑. มาตรา ๘ กำหนดบทเฉพาะกาลให้บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๒๔/๑ ใช้กับการคิดดอกเบี้ยผิดนัดในหนี้เงินที่ลูกหนี้มีหน้าที่ต้องผ่อนชำระเป็นงวด โดยให้การคิดดอกเบี้ยผิดนัดงวดที่ตั้งกำหนดชำระก่อนวันที่กฎหมายมีผลใช้บังคับใช้วิธีคำนวณตามข้อตกลง ส่วนการคำนวณดอกเบี้ยผิดนัดในงวดที่ตั้งกำหนดเวลาชำระตั้งแต่วันที่กฎหมายใหม่มีผลใช้บังคับ ต้องคิดเฉพาะจากต้นเงินของงวดที่ลูกหนี้ผิดนัด ดังนั้น ความสมบูรณ์ของข้อตกลงในสัญญาที่ทำไว้เดิม เกี่ยวกับวิธีการคิดดอกเบี้ยผิดนัดก่อนกฎหมายใหม่มีผลใช้บังคับต้องพิจารณาตามกฎหมายในขณะที่ทำสัญญา แต่นับแต่วันที่กฎหมายใหม่มีผลใช้บังคับ วิธีการคิดดอกเบี้ยผิดนัดต้องเป็นไปตามกฎหมายใหม่ ซึ่งอาจแตกต่างกับข้อตกลงหรือกฎหมายที่ใช้บังคับขณะทำสัญญาได้

๒. บทเฉพาะกาลตามมาตรา ๘ ใช้บังคับเฉพาะกรณีที่ลูกหนี้ “มีหน้าที่” ผ่อนชำระหนี้เงินเป็นงวด ตามมาตรา ๒๒๔/๑ ดังนั้น หากลูกหนี้ไม่มีหน้าที่ต้องผ่อนชำระหนี้เงินเป็นงวดแล้ว เช่น ลูกหนี้ไม่อาจถือเอาประโยชน์แห่งเงื่อนไขในการผ่อนชำระเป็นงวดได้อีกต่อไป หลังจากนั้นเจ้าหนี้ย่อมเรียกให้ชำระต้นเงินที่ค้างอยู่ทั้งหมดพร้อมดอกเบี้ยในอัตรามิผิดนัดได้

สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม

สำนักงานศาลยุติธรรม

๒๐ เมษายน ๒๕๖๔